

Výsledky faunistického průzkumu čeledi Tenebrionidae (Coleoptera) „Přírodní Rezervace Údolí Únětického potoka“

Results of a faunistic research to the family Tenebrionidae (Coleoptera) of „Údolí Únětického potoka Natural Reserve“

Jiří Háva¹ & Vladimír Novák²

¹ Katedra ochrany lesa a entomologie, Fakulta lesnická a dřevařská,
Česká zemědělská univerzita, Kamýcká 1176,
CZ-165 21, Praha 6 - Suchdol, Česká republika
e-mail: jh.dermestidae@volny.cz

² Nepasické náměstí 796, CZ-190 14, Praha 9 - Klánovice, Česká republika
e-mail: alleculinae.vn@centrum.cz

Abstract. Records of 28 species from the family Tenebrionidae (Coleoptera) of „Údolí Únětického potoka Natural Reserve“ are summarized and firstly reported.

Key words: Faunistics, Coleoptera, Tenebrionidae, Prague-west, Central Bohemia, Czech Republic

Úvod

Přírodní Rezervace Údolí Únětického Potoka s výměrou 62.1 ha je pozoruhodné území v severozápadní části Prahy, v katastrálním území Praha - Suchdol, s nadmořskou výškou pohybující se v rozmezí 202-301 m. n. m., (faunistický mapový čtverec 5852). Ve svazích údolí vystupují proterozoické břidlice a silicity, které tvoří výrazný strukturální hřeben „Kozích hřbetů“ a „Holého vrchu“ s epigenetickým údolím Únětického potoka. K horní hraně svahů zasahují štěrky pleistocenních říčních teras a pokrývají spraši. Půdy na svazích jsou různé varianty rankerů, černozemí i hnědozemí. Celé území bylo v minulosti odlesněno a pod tlakem pastvy se vyvinula náhradní společenstva, zejména rozsáhlá vřesoviště na svazích. Tyto svahy byly v 50. letech 20. století zalesněny borovicí a dnes zbývají z těchto vřesovišť pouze nepatrné zbytky. Na jižních svazích se střídají skalní stepi a porosty teplomilných dřevin. Potoční niva je provázána střemchovou jaseninou, která místy přechází do mokřadních olšin a rákosin.

Charakteristiku území včetně fotografické a mapové dokumentace publikovali Šuk (1993, 2000) a Kubíková et al. (2005).

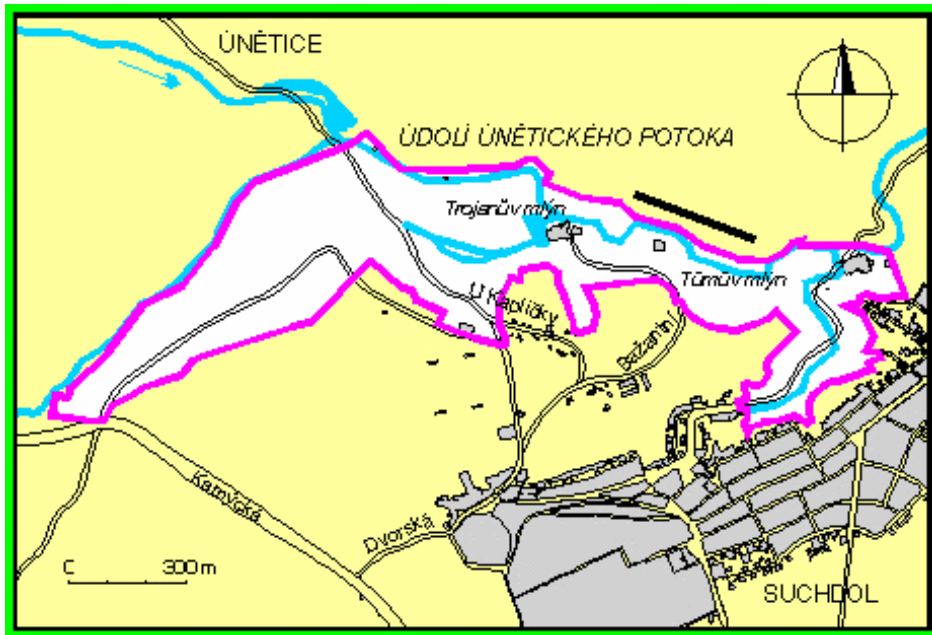
V současné době byly provedeny faunistické průzkumy či katalogy „velké“ Prahy v řádu brouků (Insecta: Coleoptera), toto území v těchto přehledech je zahrnuto zejména v pracích Farkač et al. (1998, Strejček (2000, 2001), okrajově pak v práci Veselého (2002). Faunistický průzkum několika čeledí „Přírodní Rezervace Údolí Únětického Potoka“ publikoval Háva (2009, 2014), Háva & Kovařík (2015).

Metodika

Na zkoumaném území byl prováděn individuální sběr čeledi Tenebrionidae ve dne a na některých lokalitách i v noci na výbojkové světlo za pomoci běžného entomologického vybavení (sítky, skleřádky). Do následujícího přehledu byly též zahrnuty exempláře z „Přírodní Rezervace Roztocký Háj-Tiché údolí“. Dokladové exempláře jsou uloženy ve sbírkách autorů, není-li uvedeno jinak. Přehled druhů je řazen abecedně.

Nomenklatura čeledi Tenebrionidae (potemníkovití) je zpracována podle Nováka (2014). Bionomické údaje jsou uvedeny podle Nováka (2014).

Situační schematická mapa území je převzata z Internetové adresy: http://envis.praha-mesto.cz/rocnky/CHRUZEMI/cr2_cztv/CHU77.htm

Obr. 1. Situační schematická mapka „Přírodní Rezervace Údolí Únětického Potoka“.
Fig. 1. Schematic map of the „Údolí Únětického potoka Natural Reserve“.

Zkratky použité v následujícím přehledu nálezů:

PRÚÚP	Přírodní Rezervace Údolí Únětického Potoka
RO	Přírodní Rezervace Roztocký Háj - Roztoky u Prahy
ÚO	Únětice - obec
ex.	exemplář
observ.	pozorováno
více ex.	více jak 10 exemplářů
JH	sbírka, Jiří Háva, Únětice, Praha-západ
JHr	sbírka Jiří Hrdlička, Praha
JStr	sbírka Jaromír Strejček, Praha
MK	sbírka, Milan Kovařík, Praha
SMR	sbírka Středočeského muzea v Roztokách u Prahy
VN	sbírka, Vladimír Novák, Praha

Přehled nálezů

Čeleď Tenebrionidae Podčeleď Alleculinae

Allecula morio (Fabricius, 1787)

Nálezy: RO: v.1992, 1 ex., JH; viii.1982, MK; 1 ex., viii.1986, MK; 1 ex., v.1992, 7 ex., MK; viii.1977, 1 ex., SMR.

Poznámky. Žije a vyvíjí se se v dutinách listnatých stromů na myceliích stromových hub a plísni, v trouchnivém dřevě.

Cteniopus sulphureus (Linnaeus, 1758)

Nálezy: PRÚÚP: 3.7.2007, více ex.; 21.7.2007, více ex.; 4-6.7.2008, více ex.; 7.2010, více ex. observ.; 7.2014 více ex. observ. (vše J. Háva).; RO: viii.1987, 1 ex., JHr.

Poznámky. Na slunějším místech, zpravidla na květech. Na uvedeném území smýkán z vegetace. Běžný druh.

Hymenalia rufipes (Fabricius, 1792)

Nálezy: RO: 30.vi.1976, 1 ex., JStr lgt., JStr.

Poznámky. Vývoj druhu zřejmě v kořenech travin. Druh s večerní a noční aktivitou.

Isomira murina murina (Linnaeus, 1758)

Nálezy: PRÚÚP: 20-25.5.2007, 1 ex., J. Háva lgt., JH; 5.6.2008, 1 ex., J. Háva lgt., JH; 28-30.6.2009, 1 ex., J. Háva lgt., JH; RO: vi.1985, 1 ex., MK; v.1996, 1 ex., MK.

Poznámky. Dospělí jedinci se vyskytují na kvetoucích trávách a keřích.

Mycetochara (Ernocharis) maura (Fabricius, 1792)

Nálezy: PRÚÚP: 25-30.6.2007, 1 ex. (v pavoučí síti), J. Háva lgt., JH; 23-24.5.2010, 1 ex. (na vrbě, pod kůrou), J. Háva lgt., JH.

Poznámky. Žije v dutinách, pod kůrou a v tlejícím dřevě listnatých stromů.

Mycetochara axillaris axillaris (Paykull, 1799)

Nálezy: RO: 15.6.1991, 1 ex., JH; 23.5.1992, 1 ex., JH; 29.5.1996, 2 ex., MK, JH; 15.vi.1991, 4 ex., MK.

Poznámky. Žije v dutinách, pod kůrou a v tlejícím dřevě listnatých stromů.

Omophlus (Paromophlus) lividipes Mulsant, 1856

Nálezy: RO: 17.v.1977, 1 ex., JStr lgt., VN; 15.vi.1991, 2 ex., MK.

Poznámky. Dospělí jedinci na květech trav, keřů a stromů.

Omophlus (Paromophlus) pubescens (Linnaeus, 1758)

Nálezy: PRÚÚP: 27.5.2008, 2 ex. (na květech, smyk), J. Háva lgt., JH; 16.5.2010, 1 ex. (na květech, smyk), J. Háva lgt., JH; 23-24.5.2010, více ex. observ. (J. Háva).

Poznámky. Dospělí jedinci na květech trav, keřů a stromů.

Prionychus ater (Fabricius, 1775)

Nálezy: PRÚÚP/RO: 23-24.5.2010, 1 ex. (dutiná dubu), J. Háva lgt., JH.

Poznámky. Žije v dutinách starých listnatých stromů. Larva na zaplísněném a dřevokaznými houbami napadeném trouchnivém dřevě.

Podčeleď Diaperinae*Alphitophagus bifasciatus* (Say, 1824)

Nálezy: PRÚÚP: 15-20.4.2007, více ex. observ. (zrní v krmelcích), (J. Háva); 13.6.2007, 1 ex. (na plodnici stromové houby), J. Háva lgt., JH; RO: 12.6.1995, 1 ex., MK.

Poznámky. Kosmopolitní, synantropní druh, najdeme jej hlavně ve skladištních komoditách, v krmivech, v přírodě na plodnicích hub.

Corticeus bicolor (A. G. Olivier, 1790)

Nálezy: PRÚÚP: 11.4.2009, 1 ex., J. Háva lgt., JH; 28-30.6.2009, více ex. observ. (stromové houby) (J. Háva); RO: 20.4.1980, M. Kovařík lgt., JH; RO: 13.5.1992, 1 ex., MK.

Poznámky. Žije pod kůrou a v chodbách kůrovců rodů *Scolytus* a *Xyleborus*, v dutinách a trouchnivém dřevě listnatých stromů, lze jej nalézt také na plodnicích stromových hub.

***Corticeus unicolor* Piller & Mitterpacher, 1783**

Nálezy: PRÚÚP: 28-30.6.2009, 1 ex. (pod kůrou dubu), J. Háva lgt., JH.

Poznámky. Žije pod zaplísňenou kůrou listnatých stromů.

***Crypticus quisquilius quisquilius* (Linnaeus, 1760)**

Nálezy: PRÚÚP: 20.6.2007, více ex. observ.; 20.5.2008 více ex. observ., 6.2010, více ex. observ.; 6.2014, více ex. observ.; 6.2015 více ex. observ., (vše J. Háva); RO: 7.6.1986, 3 ex., MK.

Poznámky. Žije na osluněných stanovištích. Heliofilní druh s denní aktivitou. Na sledovaném území hojný.

***Diaperis boleti boleti* (Linnaeus, 1758)**

Nálezy: PRÚÚP/RO: 7.7.2007, 1 ex., J. Háva lgt., JH; 5.6.2008, více ex. observ. (J. Háva).

Poznámky. Dospělí jedinci na různých stromových houbách. Hojný druh.

***Scaphidema metallicum bicolor* (Fabricius, 1798)**

Nálezy: PRÚÚP: 13.6.2007, 1 ex., J. Háva lgt., JH; 10-14.4.2008, 1 ex. J. Háva lgt., JH; 16.5.2010, více ex. observ., (J. Háva); RO: 23.3.1985, 3 ex., MK; 19.10.1993, 5 ex., MK..

Poznámky. Žije pod zaplísňenou kůrou a v trouchu starých listnatých stromů.

Podčeleď Lagriinae

***Lagria atripes* Mulsant & Guillebeau, 1855**

Nálezy: PRÚÚP: 17-18.7.2008, 1 ex. (na vegetaci, louka u Trojanova mlýna), J. Háva lgt., JH.

Poznámky. Dospělí jedinci na vegetaci.

***Lagria hirta* (Linnaeus, 1758)**

Nálezy: PRÚÚP: 21.7.2007, více ex.; 4-6.7.2008, více ex.; 7.2010, více ex. observ.; 7.2014 více ex. observ., (vše J. Háva).

Poznámky. Dospělí jedinci na vegetaci. Po celém území hojný druh.

Podčeleď Tenebrioninae

***Bolitophagus reticulatus* (Linnaeus, 1767)**

Nálezy: PRÚÚP: Kozí Hřbety, 25.5.2008, 1 ex., J. Háva lgt., JH.

Poznámky. Žije ve stromových houbách. Nalezen společně s *Uloma culinaris* (Linnaeus, 1758).

***Latheticus oryzae* Waterhouse, 1880**

Nálezy: ÚO: 26-27.7.2008, 1 ex., J. Háva lgt., JH.

Poznámky. Kosmopolitní druh u nás v moučných výrobkách. Na světlo.

Nalassus dermestoides (Illiger, 1798)

Poznámky. Žije pod kůrou, na větvích, v dutinách a trouchu stromů. Druh uvádí Trnka (2010) z RO.

Nalassus laevioctostriatus (Goeze, 1777)

Nálezy: PRÚÚP: 25.6.2007, 1 ex., J. Háva lgt., JH; 11.4.2009, 1 ex., J. Háva lgt., JH; 9.5.2009, 1 ex., J. Háva lgt., JH.

Poznámky. Žije pod kůrou, na větvích, v dutinách a trouchu stromů.

Opatrum sabulosum sabulosum (Linnaeus, 1760)

Nálezy: RO: 25.4.1989, 1 ex., MK.

Poznámky. Larvy žijí v půdě a živí se kořínky rostlin.

Palorus depressus (Fabricius, 1790)

Nálezy: PRÚÚP: 9.5.2009, 1 ex., J. Háva lgt., JH.

Poznámky. Žije pod kůrou a v dutinách starých stromů na plísňích a stromových houbách.

Stenomax aeneus (Scopoli, 1763)

Nálezy: PRÚÚP: 25-30.6.2007, 1 ex., J. Háva lgt., JH; 4-6.7.2008, více ex. observ., (J. Háva).

Poznámky. Žije pod kůrou, na větvích, v dutinách a trouchu stromů.

Tenebrio molitor Linnaeus, 1758

Nálezy: ÚO: 25.6.2007, 2 ex. (u domu), J. Háva lgt., JH; RO: 13.7.1980, více ex., MK.

Poznámky. Synantropní druh, škůdce ve skladech a domácnostech, v přírodě na zaplísňených materiálech.

Tribolium castaneum (Herbst, 1797)

Nálezy: ÚO: 21.7.2007, 1 ex. (na okně domu), J. Háva lgt., JH.

Poznámky. Kosmopolitní, synantropní druh.

Tribolium confusum Jacquelin du Val, 1861

Nálezy: RO: 26.8.1983, 2 ex., MK.

Poznámky. Kosmopolitní, synantropní druh.

Uloma culinaris (Linnaeus, 1758)

Nálezy: PRÚÚP: Kozí Hřbety, 10.5.2008, 1 ex., J. Háva lgt., JH.

Poznámky. Žije v zaplísňeném a vlhčím dřevě starších, padlých listnatých stromů. Nalezen společně s *Bolitophagus reticulatus* (Linnaeus, 1767).

Souhrn

V příspěvku je uveden přehled 28 druhů brouků (Coleoptera) čeledi Tenebrionidae (potemníkovití), nalezených nebo pozorovaných v PR Údolí Únětického Potoka a navazující PR Roztocký Háj-Tiché Údolí. Jedná se o první soubor faunistických údajů této čeledi ze sledovaného území.

Summary

The present paper gives an overview of 28 species of beetles (Coleoptera) family Tenebrionidae (darkling beetles), found or observed in „Údolí Únětického potoka Natural Reserve“ and follow-up “Roztocký Háj-Tiché Údolí Natural Reserve”. This is the first set of this family faunistic data from the monitored area.

Literatura

- FARKAČ J., HŮRKA K. & VYTISKOVÁ B. 1998: Výsledky průzkumu čeledi střevlíkovitých (Coleoptera: Carabidae) PR Údolí Únětického potoka v Praze v roce 1998. AOPK ČR, Ms., 15 pp.
- HÁVA J. 2009: Výsledky faunistického průzkumu brouků čeledí Dermestidae a Silphidae (Coleoptera) v přírodní rezervaci Údolí Únětického potoka. Results of faunistic research of the beetle families Dermestidae and Silphidae (Coleoptera) in Údolí Únětického potoka Nature Reserve (Prague, Czech Republic). *Bohemia Centralis* 29: 101-110. (in Czech, English summary)
- HÁVA J. 2014: Výsledky faunistického průzkumu čeledí Ptinidae a Bostrichidae (Coleoptera) „Přírodní Rezervace Údolí Únětického potoka“ Results of a faunistic research to the families Ptinidae and Bostrichidae (Coleoptera) of „Údolí Únětického potoka Natural Reserve“. *Elateridarium* 8: 104-111.
- HÁVA J. & KOVAŘÍK M. 2015: Výsledky faunistického průzkumu čeledí Cleridae, Trogossitidae a Lymexylonidae (Coleoptera) „Přírodní Rezervace Údolí Únětického potoka“. Results of a faunistic research to the families Cleridae, Trogossitidae and Lymexylonidae (Coleoptera) of „Údolí Únětického potoka Natural Reserve“. *Elateridarium* 9: 118-122.
- KUBÍKOVÁ J., LOŽEK V., ŠPRYŇAR P. & KOL. 2005: Praha. In: Mackovčín P. & Sedláček M. (eds.): *Chráněná území ČR, svazek XII*. Praha: AOPK ČR & EkoCentrum Brno, 304 pp.
- NOVÁK V. 2014: *Brouci čeledi potemníkovití (Tenebrionidae) střední Evropy. Beetles of the family Tenebrionidae of Central Europe*. Praha: Academia, 418 pp.
- STREJČEK J. 2000: *Katalog brouků (Coleoptera) Prahy. Svazek 1. - čeledi Chrysomelidae (s.lato), Bruchidae, Urodonidae*. Praha: BI-MAC Studio, 100 pp.
- STREJČEK J. 2001: *Katalog brouků (Coleoptera) Prahy. Svazek 1. - čeledi Anthribidae, Curculionidae (s.lato)*. Praha: BI-MAC Studio, 138 pp.
- ŠPRYŇAR P. 2004: Bibliografický přehled rukopisů o přírodě Prahy uložených na pražském středisku AOPK ČR. (Bibliography of manuscripts dealing with nature of Prague and deposited in the Prague centre of Agency of Nature Protection and Landscape Conservatio ČR.). *Natura Pragensis* 15: 113-163.
- ŠUK V. 1993: Údolí Únětického potoka, Praha 6. AOPK ČR, Ms., 2 + 5 pp. + 1 map.
- ŠUK V. 2000: PR Údolí Únětického potoka, Praha 6. AOPK ČR, Ms., 3 pp.
- TRNKA F. 2010: Přírodovědný inventarizační průzkum brouků (Coleoptera) v přírodní rezervaci Roztocký háj - Tiché údolí. Deponováno na Krajském úřadě Středočeského kraje v Praze, 32 pp. (in Czech) (nepublikováno).
- VESELÝ P. 2002: *Střevlíkovití brouci Prahy*. Praha: P. Veselý, 167 pp. + CD ROM.